БАЩИНИ ЗАВЕТИ

— Де, Сивчо, — съвсемъ низко, сякашъ се боеше да не събуди нѣкого, изрече Марча и застана предъ крема. Изморенитѣ животни дишаха тежко. Слабинитѣ имъ се надуваха и отпускаха като мехове. Отъ разширенитѣ ноздри на залпове излиташе гѫста пара и се стопяваше въ студения утриненъ въздухъ. Марча бѣше смутена до забъркване. Погледътъ й, възбуденъ до плачъ, съ видимо безспокойство, падна върху дългото триетажно болнично здание. Една болезнена въздишка разтърси гърдитѣ й. Тази жизнерадостна, снажна, пълна съ енергия жена сега се суетеше безпомощна, разбита.

— Ангелчо, постави единъ камъкъ до задното колело — обърна се Марча къмъ малкия, който смъркаше въ страни отъ колата. Детето взе единъ камъкъ и го мушна до задното колело.

— Измориха се, — като че на себе си проговори Марча. — Много е високо тази пуста болница! . . .

Доле, въ котловината шумѣше малкия градъ. Рѣката сребрѣеше. Мушнала своята лента подъ двата желѣзобетонни моста, тя се губѣше между надвисналитѣ върби на клисурата. Марча не чуваше шумъ, непоглеждаше къмъ града. Тѫжния й погледъ нервно шарѣше изъ болничния дворъ. Тамъ нѣмаше никой. Реши да влѣзе вѫтре. Отвори високата дървена порта и нерешително закрачи по каменистата пѫтечка, отъ вратата на първия етажъ излѣзна човѣкъ съ бѣла престилка. На Марча изведнъжъ олекна.

— Бре момче, ела надоле, — подвикна тя. Въ гласътъ й имаше нервна молба. Болничния служитель се приближи мълчаливо.

— Карамъ боленъ! Мѫжъ ми. Незная какво да го чина сама!

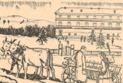

Служительтъ сви вежди въ отекчение и избъбри свадливо.

— Отъ тѣзи болни ни дойде до тука! . . . И той вдигна рѫка срещу гърбавия си носъ.

— Ехъ, чичо, — въздъхна Марча, — та намъ лесно ли ни е! Отъ тукъ до наше село е часъ пѫть, а ние съ детето пѫтуваме ето вече два и повече.

— Отъ кое село сте вие?

— Тука сме отъ Голитрънъ

— А, да, — малко поомекна служителя. — Кой е болния?

— Мѫжъ ми е! . . . Тукъ е въ колата. Дойде си отъ Македония. Много е слабъ. Гласътъ на Марча затрепера. Въ очитѣ й блѣснаха сълзи.

— Може ли да ходи? — попита болничния служитель.

— Охъ, кѫде ти ходене. Той едвамъ диша.

Служителя не каза нищо. Върна се въ болницата. Марча отиде бързо къмъ колата. Отмѣтна червеното черже отъ лицето на болния. Последното бѣше сиво. Мускулитѣ се бѣха стопили. Само кожата прилепваше до изпъкналитѣ кости. Приличаше на смачкана ламарина. Надъ Марча небето тъмнѣеше. Огромна тяжесть я притискаше. Нѣкакъвъ жестокъ звѣръ я преследваше и все по близо пристѫпваше. Какво мислѣше тя, а какво излѣзна! Такъвъ ли бѣше нѣкога Грозданъ? Какъ руменѣеха нѣкога крѫглитѣ му бузи. Сега хлътналитѣ му очи бѣха затворени. Въ тѣхъ нѣкога лумваше огънь, който изгаряше сърдцето й... Бѣше война. Грозданъ прелете отъ фронта само за нея. Заведѐ я въ кѫщи. Вземаха се съ любовь. Добиха имъ се три момчета. Сега бѣха вече голѣми, синооки — здрави като майка си. Но радостьта бѣ голѣма по Ангелчо. Този сѫщия палавецъ, който сега бѣ забравилъ, че татко му догаря въ колата, пощипваше Сивчо по влажната муцуна. Кротното животно клатеше глава, сякашъ му думаше: „Ангелчо, оставиме сега. Погледна, кой е въ колата"! Марча неможеше да си даде смѣтка какъ така всичко се обърна наопаки. Та нали само преди 5 месеца Грозданъ замина за Македония. Той бѣше една отъ многото „прелетни птици". Страданията бѣха голѣми — страдания на скитника дюлгеринъ.

— Марчо, каза той, — ще гледашъ децата. Малката ще събере комшийскитѣ овце заедно съ нашитѣ добичета. Ще бѫде овчарка тя. Ти съ другитѣ две ще вършишъ полската работа. Ако има добра работа, азъ може лѣтото да прекарамъ тамъ. Ангелчо ще бѫде ученикъ въ I класъ. Нали знаешъ, че той ми е севдата. Ще умра, но не ще го оставя безъ образование. Ако ние сме безъ очи и всѣки ни побутва, Ангелъ ще учи.

— Ти си гледай работата, — говорѣше Марча. — Всичко ще вършимъ както му е редътъ. Тебе доберъ ти пѫть и пращай пари . . .

Борѣше се Марча съ черната земя, крачеше запотена следъ ралото, викаше по зморенитѣ добичета и се пренасяше тамъ въ далечна Македония. На обѣдъ бѣлѣше лютивия кромидъ, загасваше съ корави залци пламналия езикъ, замисляваше се: „Скоро писмо не е идвало. Нищо.